

Σκόρπιες σκέψεις στο τέλος της

θεατρικής χρονιάς

Η χειμερινή θεατρική σεζόν έχει τελειώσει. Δύσκολα μπαίνει πια κανείς σε κλειστή θεατρική αίθουσα και οι καλοκαιρινές παραγωγές είναι άλλο πράγμα, πολύ διαφορετικό. Εκτός από καθαρό έχουν και έναν άλλο αέρα αμοιβαίας συγκαταβατικότητας. Το χειμώνα όμα κλεινόμαστε σε σκοτεινές και ανήστευτες αίθουσες, ίσως παίρνουμε το θέαμα υπερβολικά σοβαρά και παθιαζόμαστε ενθουσιασμένοι ή αγανακτισμένοι και σχεδόν σκαφρλώνουμε στη σκηνή με δικά μας μέτρα και σταθμά κάμνοντας τον Προκρούστη...

Εξω είναι αλλιώξ, εξω ο γύρω κόσμος δε χάνεται στο σκοτάδι του κλειστού θεατρικού χώρου. Το φεγγάρι συμμετέχει στα σκηνικά και το αεράκι της καλοκαιρινής νύχτας παίζει ρόλο ενδυματολογικό, φουσκώνοντας χιτώνες ή βράκες.

Εξάλλου οι καλοκαιρινές παραγωγές είναι σαν φτιαγμένες βολιτσές. Πάντα είχα την εντύπωση ότι οι δημιουργοί των καλοκαιρινών παραγωγών δε μας έχουν υπόψη ως κύριο παραλήπτη των μηνυμάτων που εκπέμπουν οι παραστάσεις τους. (Το "μας" εδώ σημαίνει το συνηθισμένο πιστό

λευκωσιότικο κοινό τους). Οι μεν θα ταξιδεύουν με την παράσταση-βαλίτσα προς την Επίδαυρο, οι δε θα ξεκινήσουν περιοδείες στην ύπαιθρο. Αλλά, παρά να μιλούμε για τις παραγωγές που δεν έχουμε δει ακόμα, ας κοιτάξουμε πίσω για να δούμε τι πήραμε και κάναμε δικό μας από τα πολλά θεατρικά πράγματα που κύλησαν και πέρασαν φέτος από τα μάτια, τα αυτιά, το νου και την καρδιά μας.

Η μνήμη των θεατών λειτουργεί μ' έναν ιδιαίτερο τρόπο. Δεν καταγράφει τα στοιχεία μιας παράστασης ούτε στη χρονική σειρά, ούτε και στην ιεραρχική δόμηση που προτείνουν οι δημιουργοί της. Διαλύει το αποτύπωμα της παράστασης και αναδομεί τα στοιχεία με κριτήριο υποκειμενικής εντύπωσης, τοποθετώντας στην κορυφή το κατά την άποψη του δέκτη σημαντικότερο επίτευγμά της. Κι ενώ το παγόβουνο της παράστασης βυθίζεται στο νερό της μνήμης, η κορυφή αυτή εξέρχεται και παραμένει για καιρό ή για πάντα στην επιφάνεια της μνήμης του θεατή. Ο καθένας μας ανατρέχοντας τις θεατρικές του αναμνήσεις μπορεί να ανακαλύψει μεγάλη ποικιλία τέτοιων εμβλημάτων σε οπτική, ακουστική, νοηματική ή συναισθηματική μορφή και με συμπυκνόμενο μέσα της πολυσήμαντο περιεχόμενο.

Οι δικές μου φετινές θεατρικές αναμνήσεις κορυφώνονται ως εξής:

ΘΟΚ, μικρή σκηνή. «Ο Εβρος είναι απέναντί» στους ήρωες του έργου Ρέππα-Παπαθανασίου και απέναντί μου το πρόσωπο του Βαρνάβα Κυριαζή, όπου η απογοήτευση και η απόγνωση σμίγουν σε μια μάσκα απάθειας. Δίπλα στ' αριστερά ο Αντρέας Τσουρής και η Αννίτα Σαντοριναίου γουλιά-γουλιά πίνουν τις δικές τους πίκρες. Θέατρο Ενα, Άλλος Χώρος: Ο Μαρνίνο Ξενοφώντος και η Μαριάννα Χριστοφία τελειοποιούν τόσο πολύ τις καρικατούρες των ηρώων τους που το κυπριακό κοινό δε βαριέται για μήνες να κοιτάγεται σ' αυτό τον καθρέφτη έστω και "Senza Storia". ΕΘΑΛ: Δε θυμάμαι τα κόκκινα γάντια, θυμάμαι, όμως τη Στέλλα-Δώρα Τζερουσιάν στο χείμαρρο του κειμένου του Καμπανέλλη και με την επιβλητική καθοδήγηση του σκηνοθέτη Χρ. Σισπαχά (δεν ήταν, βέβαια, στη σκηνή, αλλά άγνωστο πώς αποτυπώθηκε στην ανάμνησή μου). Σατιρικό, "Ληρ". Ο Νίκος Νικολαΐδης γυρίζει προς τους θεατές το έξυπνο πρόσωπο του σαιπηρικού κακού και ο τυφλός με τον τρελό (ο Πεττεμερίδης με τον Καυκαρίδη) ψάχνουν το δρόμο στο σκοτάδι. ΘΟΚ, η γενική του "Γλάρου". Οι πόρτες στα παρακίνητα έμειναν κατά λάθος ανοιχτές και το σχή-

μα του γλάρου που πρόβαλλε πάνω στο φόντο ο φωτιστής Γιώργος Κουκουμάς άρχισε ελαφρώς να φτερουγίζει από το τυχαίο ρεύμα. Φτερουγίζει όλος ο θίασος στη σκηνή στο φινάλε του Βαλερί Αχάτοφ, φτερουγίζει η καρδιά μου. Παράλληλα, στο Σατιρικό ο Γιώργος Μουαΐμης μαθαίνει στους χθεσινούς απόφοιτους της Δραματικής Σχολής πώς να μη φοβούνται τον Τσέχοφ και πώς να του επιτίθενται ομαδικώς. Θέατρο Ενα: Τρεις γυναίκες διαπρέπουν σ' ένα γυναικείο έργο, η Μαρία Καρσερά πείθει, η Ειρήνη Κωνσταντίνου δηλώνει, η Έλενα Δημητρίου αποδεικνύει. Παράλληλα, ο Λάκης Γενεθλής πειραματίζεται με το χώρο. Και πάλι ο Λάκης Γενεθλής στο "Σκάλα" εκφράζει τη μεγαλειώδη δομή του έργου του Ο' Νηλ με την έξυπνη και στέρεα κατασκευή του. ΘΟΚ: Ο Χρίστος Ζάνος προσπαθεί να βρει ισορροπίες μεταξύ των ιδεολογημάτων του Χάβελ και μιας σύγχρονης θεατρικής φόρμας εμπλεκοντάς μας στους προβληματισμούς του. ΘΟΚ, Ανούιγ, "Κορυδαλλός": Βασική ανάμνηση - συγκινεί το μέγεθος της πρόκλησης που είχε μπροστά της η Λέα Μαλένη και η γενναιοδωρία της.

Πολλά ποικίλα, πολύχρονα κομμάτια αναμνήσεων αποτελούν, λοιπόν, την

εικόνα της περασμένης πια θεατρικής χρονιάς. Παρόμοια πολυχρωμία, πιστεύω, χαρακτηρίζει και το διάγραμμα των ρεπερτοριακών επιλογών των πέντε κυπριακών θεατρικών σχημάτων και δεν νομίζω να υπάρχουν θεματικοί ή αισθητικοί άξονες στους ρεπερτοριακούς συνδυασμούς τύπου Κόκκος - Τσέχοφ - Ανούιγ ή Καμπανέλης - Μαραγκού - Λαμπής. Μάλλον, εφαρμόζεται σχέδιο "εκκρεμές", δηλαδή από μια φιλόδοξη, δύσκολη, δαπανηρή επιλογή - σε μια ελαφρότερη, εύπεπτη - και τανάπαλιν.

Προσωπικά, δεν πιστεύω στους άξονες. Ούτε και σε στρατηγικά κατευθυνόμενες ρεπερτοριακές καμπάνιες. Η ποικιλία (απ' όλες τις απόψεις) είναι στη φύση του θεάτρου. Όταν, όμως, δεν πρόκειται για θίασο που υλοποιεί το ρεπερτοριακό σκεπτικό ενός ή λίγων προσώπων, αλλά για ένα μεγάλο θεατρικό οργανισμό, όπως ο ΘΟΚ, τα πράγματα αλλάζουν. Εκεί οι αποφάσεις παίρνονται από 15 άτομα. Οι δημοκρατικά απρόσωπες επιλογές διαβρώνουν την προσωπικότητα, αν μπορώ να το πω έτσι, το χαρακτήρα του θιάσου. Η ποικιλία του ρεπερτορίου δεν αποτελείται από ποικίλα και διαφορετικά όνειρα διαφόρων δημιουργών, τους οποίους εμπιστεύεται το διοικητικό επιτελείο (όπως

θα έπρεπε να είναι), αλλά εκφράζει τη συνηθισμένη πολλών απόψεων που τελικά περνά μεταξύ των θεματικών και αισθητικών ιδεολογικών πόλων σ' ένα ανέκφραστο ενδιάμεσο.

Ετσι του χρόνου, ο ΘΟΚ προτείνει τον "Αλαφροστοισιότη" του Παύλου Λιασιδή δίπλα στο "Τίμημα" του Άρθουρ Μίλερ και το "Φιλάργυρο" του Μολιέρου μεταξύ των "Μπαμπάδων με ρούμι", μαύρης κωμωδίας των Ρέππα-Παπαθανασίου και τον "Ο Επιθεωρητής έρχεται" του Πρίσλεϊ, ο κοινωνικός ντετερμινισμός του οποίου, κατ' εμένα, κόβει τα φτερά της σκηνοθετικής φαντασίας, όπως και να είναι ο σκηνοθέτης της παράστασης.

Ούτε προδικάζω, ούτε προγνώσεις κάνω. Ελπίζω για μια καλή χρονιά. Αλλά, πιστεύω, πως πολύ πιο γόνιμο θα ήταν να υιοθετούνται προτάσεις σκηνοθετών και ηθοποιών ακόμα (και γιατί "ακόμα";) και να πραγματοποιούνται όνειρα κάποιου, παρά να "ψηφίζεται" λίστα από έργα και αυτά να συστοιχίζονται αργότερα με μια άλλη λίστα δημιουργών (σκηνοθετών, σκηνογράφων κ.ά.) που "έχουν τη σειρά" να συνεργαστούν με το ΘΟΚ.